

ПРЕДРАГ ВУЛЕВИЋ*

Адвокатска комора Београда
Београд

UDC: 343.8

Прегледни рад

Примљен: 11.01.2021

Одобен: 03.02.2021

Страна: 111–122

DOI: 10.51738/Kpolisa2021.18.1r.2.05

ОДМЕРАВАЊЕ КАЗНЕ ЗА КРИВИЧНА ДЕЛА У СТИЦАЈУ

Сажетак: Процес одмеравања казне подразумева индивидуализацију односно прилагођавање врсте и мере казне кривичном делу и његовом учиниоцу. На тај начин се најбоље остварује сврха кривичног права која се састоји у последњој одбрани друштва од криминалитета. Читав процес вођења преткривичног и кривичног поступка има за крајњи циљ одмеравање казне окривљеном лицу. Надаље, процедура извршења казне се заснива на њеном претходном одмеравању и прилагођавању личности осуђеног лица. Отуда судска пракса обилује примерима у којима је неадекватно одмерена казна довела у питање сам кривични поступак и одбрамбену функцију кривичног права у друштву. Питање одмеравања казне у савременом кривичном праву решено је у складу са савременим кретањима на подручју кажњавања учинилаца кривичних дела. Зато можемо разликовати редовно одмеравање казне које подразумева да се учиниоцу суди због једног кривичног дела. Међутим, у судској пракси нису ретки случајеви у којима се учиниоцу суди због више кривичних дела учињених у идеалном или реалном стицају. У овом случају се примењују посебна правила за одмеравање казне која узимају у обзир чињеницу да се истовремено суди због више кривичних дела. У кривичној доктрини постоји више модалитета одмеравања казне за кривична дела у стицају. Њихов број је варирао у различитим временским интервалима. Наш законодавац је у своје норме уградио три начина одмеравања казне за кривична дела учињена у стицају. То су системи: апсорпције, асперације и кумулације. У раду ћемо указати на предности, недостатке и примењивост сваког од наведених система одмеравања казне за стицај кривичних дела.

Кључне речи: одмеравање казне, апсорпција, асперација, кумулација, казна, суд

* predragvulevic@yahoo.com

Увод

Иако стицај кривичних дела није био познат у ранијим правним споменицима у пракси није била реткост да једно лице изврши више кривичних дела за која се једновремено суди. Ова ситуација се решавала строжијим кажњавањем учинилаца кривичних дела а нарочито строгим и ограничавајућим начинима извршења казне. Они су подразумевали употребу насилних метода којима се жели нагласити спремност државе да се обрачуна са тешким злочинцима. Једном речју, доминација смртне и телесних казни била је верни пратилац ранијег система кажњавања.

Непостојање основних кривичноправних института, који проналазе своју примену код одмеравања казне, представља заједничку одлику старијих кривичних кодекса. У њима можемо пронаћи зачетке идеје о потреби јединственог узимања у обзир различитих околности које су биле од утицаја на стварање целовите слике о злочину и његовом аутору. Познато је да је ранија осуђиваност самог злочинца била околност која утиче на његово строжије кажњавање. Надаље, припадност злочинца и жртве вишем или нижем друштвеном сталежу непосредно је утицала на строжији или блажи режим кажњавања. То је практично значило да је слободан грађанин односно припадник вишег друштвеног сталежа пролазио некажњено за сакаћење или убиство роба. Његова (евентуална) одговорност се тицала накнаде штете господару роба, јер му је његовим усмрћењем умањена имовина. Међутим, давање пуне слободе да се казна смањи или да се поопштри, сходно околностима случаја, постаје средство арбитрерности, злоупотреба и обрачунавања са политичким неистомишљеницима (Благојевић 1957, 86).

Имовинска моћ злочинца није узимана као обавезна околност код одмеравања новчане казне. Сматрало се да новчана казна нема јавноправни већ приватни карактер тако да је њена висина зависила од спремности оштећеног да пристане на мањи износ новчаног задовољења. Уосталом није било могуће прецизно утврдити вредност имовине злочинца јер нису постојали механизми њеног идентификовања.

Околност понашања злочинца, после извршеног злочина, није била присутна у свести тадашњег система кажњавања. Тек у средњем веку, у времену примене инквизиционог поступка, можемо уочити важност признања. Заправо се читава процесна апаратура тога времена заснивала на обавезном изнуђивању признања за злочин без обзира на употребљена средства у том циљу. Можемо констатовати да није постојала свест о потреби посебног начина одмеравања казне за кривична дела учињена у стицају. Насупрот томе је била укореењено схватање о потреби строжијег кажњавања, оних који злочин не признају, без обзира на њихов број и тежину.

Интересантно је навести да су судије у средњем веку имале могућност избора режима извршења изречене казне. То је практично значило да је судија могао изрећи блажу казну али одредити строжији режим њеног извршења и

обратно. У оваквим ситуацијама бисмо могли говорити о посебном одмеравању начина извршења казне што није својствено данашњем кривичном правосуђу.

Одмеравање казне, као и његово постепено класификовање на опште и посебне начине, постаје својствено кривичним кодексима модерног доба. Они већ садрже институте без којих није могуће уопште говорити о стицају кривичних дела и начинима одмеравања казне у овим законским ситуацијама. Правна логика почиње да препознаје и уједно разликује идеални и реални стицај који подразумева да је учинилац, са једном или више радњи, извршио више самосталних кривичних дела. Поред тога, сазрева свест о неопходности одмеравања и изрицања јединствене казне уз поштовање унапред прописаних законских правила. На тај начин се онемогућава продор арбитрности у доношењу будућих судских одлука у одређеним кривичним случајевима.

Одмеравање казне у буржоаским државама се заснивало на дијаметрално супротној правној логици у односу на раније кривичне кодексе. Овде затичемо идеје о потреби објективног сагледавања учињеног кривичног дела и околности које су пратиле начине његовог извршења и личност учиниоца. У француском Кривичном закону (Code penal) из 1810. године апострофира се важност објективних околности, које су пратиле извршење кривичног дела, а потпуно се занемарује личност учиниоца у процесу одмеравања казне. Ипак, још увек, нема трагова о посебним правилима о одмеравању казне за кривична дела у стицају. На основу доступних материјала, могли бисмо закључити да су судови узимали у обзир чињеницу да је лице учинило више кривичних дела због чега би исто строжије кажњавали, иако *de iure* нису познавали институцију стицаја кривичних дела. Самим тим није било могуће применити посебна правила за одмеравање казне код стицаја кривичних дела.

У кривичној доктрини је питање одмеравања казне, за кривична дела у стицају, било разматрано у оквирима владајућих теоријских схватања и, унутар њих, појединачних теоријских оријентација. Историјски посматрано, присутна теоријска схватања је могуће класификовати на основу њиховог приступа у кажњавању учинилаца кривичних дела.

Апсолутни приступ у кажњавању учиниоца кривичног дела подразумевао је дословну примену кривичних прописа, без могућности општег и посебног одмеравања казне. Тим пре није могло бити речи о примени правила за одмеравање казне код стицаја кривичних дела.

Релативни приступ садржи могућност неограниченог одмеравања казне без јасно постављених оквира. У питању су широки казнени распони у којима се доводи у питање поштовање принципа сразмерности, једнакости, самим тим и правне сигурности (Стојановић 1991, 75).

Мешовити приступ је својствен савременим кривичним кодексима. Он представља синтезу претходних приступа, прилагођену захтевима модерног времена, у којима казнена репресија, осим на ретрибутивном, почива и на ресторативном принципу.

Редовно одмеравање казне у кривичном праву

Редовно одмеравање казне у кривичном праву представља процес њеног прилагођавања околностима одређеног кривичног случаја и личности учиниоца кривичног дела. На тај начин се може остварити законска сврха кажњавања као крајњи домет одмеравања и изрицања казне. Иако кривичноправна, по својој природи, сврха кажњавања има своју политичко-идеолошку димензију. Она се заснива на различитим приступима код избора врсте и мере одређене казне из постојећег регистра кривичних санкција. Скорија правна историја бележи присуство различитости, између капиталистичких и социјалистичких земаља, где проналазимо фаворизовање новчаних казни насупрот строгом систему кажњавања. Наш законодавац прописује да се сврха кажњавања остварује кроз (КЗС 2019, чл. 4, ст. 2):

- 1) спречавање учиниоца да чини кривична дела и утицање на њега да убудуће не чини кривична дела;
- 2) утицање на друге да не чине кривична дела;
- 3) изражавање друштвене осуде за кривично дело, јачање морала и учвршћивање обавезе поштовања закона;
- 4) остваривање праведности и сразмерности између учињеног дела и тежине кривичне санкције.

Првенствено уважавајући јасно изражену сврху кажњавања неопходно је приступити процесу одмеравања казне у сваком конкретном случају. То практично значи да треба, уз минималну примену ретрибуције, остварити генерално-превентивне и специјално-превентивне циљеве одмерене казне. Зато се кључним сматра питање мерљивости одређене врсте казне. На тај начин се најефикасније остварује гарантивна функција кривичног права у друштву. Важну улогу у томе има примена начела легалитета у кривичном материјалном праву. На тај начин правна држава штити грађане кривичним правом али их штити и од кривичног права (Стојановић 2008, 19).

У кривичном праву су позната два могућа начина одмеравања казне: законско и судско.¹ *Законско одмеравање казне* садржи прописане врсте казни које се изричу у одређеном случају. Прописују се казнени распони у којима се суд мора обавезно кретати приликом индивидуализације казне. *Судско одмеравање казне* захтева од суда да, у оквирима прописаних казнених распона, одмери казну сагласно околностима кривичног случаја у коме поступа (Јоксић 2019, 348).

Законска одређеност одмеравања казне, на бази прописаних казнених оквира, представља императив који подлеже додатној конкретизацији. Под тим се подразумева обавезно узимање у обзир околности, чије присуство утиче

¹ Поред законског и судског, у литератури се наводи и административно одмеравање казне. Овде се полази од чињенице да у одмеравању казне, на различите начине, учествују државни органи (Јовашевић, 2002, 351).

на блажи или строжији режим кажњавања учиниоца кривичног дела. У питању су следеће околности (КЗС 2019, чл. 54, чл. 54а): степен кривице, побуде из којих је дело учињено, јачина угрожавања или повреде заштићеног добра, околности под којима је дело учињено, ранији живот учиниоца, његове личне прилике, његово држање после учињеног кривичног дела а нарочито његов однос према жртви кривичног дела, као и друге околности које се односе на личност учиниоца. При одмеравању новчане казне у одређеном износу суд ће посебно узети у обзир и имовно стање учиниоца. Најзад, код кривичног дела учињеног из мржње, због припадности раси и вероисповести, националне или етничке припадности, пола, сексуалне оријентације или родног идентитета другог лица, ту околност суд ће ценити као отежавајућу околност, осим ако она није прописана као обележје кривичног дела. Ове околности можемо поделити на објективне и субјективне у зависности од тога да ли погађају домене кривичног дела или његовог учиниоца.

У кривичном праву је строго забрањено двоструко урачунавање околности код одмеравања казне учиниоцу кривичног дела. Овај принцип се састоји у томе што једна иста околност, била она олакшавајућа или отежавајућа, ако чини обележје бића кривичног дела, истовремено престаје бити олакшавајућа или отежавајућа.

Судска пракса обилује случајевима у којима се околности могу вишеструко тумачити у зависности од објективних и субјективних момената конкретног кривичног случаја. На пример, степен кривице код учиниоца кривичног дела се може састојати из умишљајног (тежа околност) и нехатног (лакша околност) поступања. Побуде се могу огледати у више или мање нечасним мотивима који су имали руководећу улогу у извршењу кривичног дела. Отуда побуде спадају у етичке категорије, па могу бити позитивне и негативне, егоистичке и алтруистичке односно олакшавајуће и отежавајуће, у погледу одмеравања казне учиниоцу кривичног дела (Бабић и Марковић 2013, 340). Утврђивање мотивационог механизма у кривичноправном смислу има велики значај. У кривичној доктрини преовлађује мишљење о мотиву као интегралном психичком фактору, који ствара и детерминише криминално понашање. Следствено томе је све мотиве могуће поделити на: криминалне и некриминалне (Ђурић 2005, 49).

Понашање учиниоца у време и након извршења кривичног дела, као и његов однос према жртви, имају статус важних околности приликом одмеравања казне. Недостатак емпатије према жртви кривичног дела и одсуство искреног кајања указују на решеност учиниоца да изврши кривично дело без обзира на последице. У његовој личности не постоји ни најмања доза неодлучности да изврши кривично дело. То се може докучити и кроз однос учиниоца и жртве кривичног дела. Отворено исказивање мржње и негативно вредновање добара жртве доприносе стварању опште слике учиниоца кривичног дела. Он припада категорији најтежих злочинаца који не презају од извршења најмонструознијих кривичних дела чије последице превазилазе неопходан ниво потребан да би се постигла забрањена последица. Отуда је проналажење адекватне казне по врсти и мери у функцији задовољења криминал-

но-политичких захтева за сузбијањем и спречавањем криминалитета. Притом треба води рачуна о гарантованим правима учиниоца кривичног дела, која могу бити озбиљно доведена у питање неадекватно одмереном и изреченом казном. Изнесена аргументација говори у прилог важности нормативног уређења система одмеравања казне. Од наведеног зависи да ли ће и у којој мери наведено моћи да буде остварено (Миладиновић Стефановић 2019, 206).

Одмеравање казне за кривична дела у стицају

Редовно одмеравање казне садржи правила која се примењују у сваком конкретном кривичном случају који добије судски епилог. Овако одређен начин индивидуализације казне прихваћен је у нашем кривичном праву. Уз одређене разлике, више формалног нешто суштинског значаја, већина кривичних законодавстава почива на оваквим правилима одмеравања казне. У нашој кривичној доктрини већина аутора се слаже да општа правила одмеравања казне чине суштину криминалне политике и представљају најбољу гаранцију успешности кривичног права у судској пракси. Уосталом, централни мотив у променама кривичног законодавства можемо пронаћи у правилима која се тичу начина одмеравања казне учиниоцу кривичног дела.

У кривичној доктрини и важећим кривичним прописима постоји више модалитета одмеравања казне. У њима се општа правила одмеравања казне прилагођавају различитим околностима које имају отежавајући или олакшавајући карактер. Под тим се подразумева: одмеравање казне за стицај кривичног дела, одмеравање казне осуђеном лицу, ублажавање казне, ослобођење од казне и др.

Наш законодавац уважава различите модалитете одмеравања казне учиниоцу кривичног дела. Међу њима посебну пажњу посвећује одмеравању казне за стицај кривичних дела. У том погледу је прописано више опционих могућности, која садрже правила овог начина одмеравања казне за стицај кривичних дела. Притом се под стицајем подразумева да једно лице са једном радњом (идеални) или са више радњи (реални) учини више кривичних дела за која му се једновремено суди. На први поглед можемо закључити да је овакав начин јединственог одмеравања казне за стицај кривичних дела правно целисходан. Прецизније, у правно-техничком смислу, на кривичноправном нивоу имамо решења која помажу суду да јединственом казном и у једној пресуди одмери казну за више кривичних дела.

Код одмеравања казне за кривична дела у стицају поставља се више питања која захтевају одговоре. Она претходе самој процедури одмеравања казне и представљају оријентире у којима се судови морају кретати у оваквим ситуацијама. На првом месту је неопходно одговорити да ли постоји разликовање, код одмеравања казне за идеални и реални стицај кривичних дела. Друго питање се тиче начина одмеравања заједничке казне за сва кривична дела у стицају (Бачић 1998, 426).

Питање разликовања идеалног и реалног стицаја кривичних дела је суштинске природе. Оно се своди на предузимање једне или више радњи којима се остварује забрањена последица односно чини кривично дело. Начелно, наш законодавац не прописује различите начине утврђивања заједничке казне за више кривичних дела учињених у једном од два могућа облика стицаја. Међутим, у судској пракси, преовлађује пракса да се код реалног стицаја учинилац строжије кажњава у односу на идеални стицај. Дакле, разликовање није *de iure* већ *de facto* и односи се на поступање судова у овим правним ситуацијама.

Начина одмеравања казне за кривична дела у стицају има више али се издвајају два основна. Први се односи на одмеравање јединствене казне без претходног утврђивања појединачних казни. Други се односи на одмеравање јединствене казне, на основу претходно утврђених казни за свако појединачно кривично дело. У следећој фази се на појединачне казне примењује један од три система: апсорпције, асперације или кумулације. Крајњи резултат представља изрицање јединствене казне за сва кривична дела учињена у стицају. Зато је неопходно указати на специфичности оба начина одмеравања казне за кривична дела у стицају. Такође је од изузетне важности утврдити разликовање у одмеравању казне за стицај кривична дела код малолетних и пунолетних учинилаца кривичних дела.

Одмеравање казне за кривична дела у стицају код малолетних лица

Одмеравање казне за кривична дела у стицају код малолетних лица битно се разликује у односу на пунолетна лица. Реч је о посебном начину одмеравања казне у односу на општа правила њеног одмеравања према малолетницима. Овде ће суд, за кривична дела учињена у стицају, одмерити по слободној оцени једну казну у оквиру прописаних казних распона (ЗОМ 2005, чл. 31, ст. 1). Притом, ако за једно од кривичних дела учињених у стицају треба изрећи малолетнички затвор а за друго васпитну меру, суд ће за сва кривична дела изрећи само казну малолетничког затвора. Надаље, ако суд за кривична дела у стицају утврди казне затвора и малолетничког затвора, онда ће изрећи само казну затвора као једину казну. Истовремено, ако суд нађе да би за нека кривична дела у стицају требало изрећи васпитну меру, а за друга казну затвора, изрећи ће само казну затвора. Осим тога, суд ће поступити на исти начин, и у случају ако после изречене казне утврди да је осуђени пре или после њеног изрицања учинио друго кривично дело (Николић и Јоксић 2011, 177-178).

На основу важећих законских одредби и стања у судској пракси, можемо уочити изузетност у кажњавању малолетника. Зато имамо мали број изречених казни малолетничког затвора. Самим тим су смањене могућности у којима се примењује одмеравање казне за стицај кривичних дела. Када до тога дође онда се одступа од правила за одмеравање казне код стицаја кривичних дела за пунолетна лица. Прецизније, не одмеравају се појединачне казне а потом јединствена казна, већ се одмах приступа изрицању јединствене казне малолетничког затвора. Овакав начин одмеравања казне се примењује и на тзв. мешовите си-

туације, када има места примени васпитних мера и казне малолетничког затвора код стицаја кривичних дела (Перић 2007, 80).

Одмеравање казне за кривична дела у стицају код пунолетних лица

Одмеравање казне за кривична дела у стицају код пунолетних лица подразумева примену посебних правила, која се односе на различите ситуације и модалитете примене ове врсте одмеравања казне. Опште је правило да се код стицаја кривичних дела најпре утврђује појединачна казна за свако кривично дело понаособ, затим се изриче јединствена казна у једном кривичном поступку и једној пресуди. Код утврђивања јединствене казне суд примењује један од предвиђених система одмеравања казне и то:

- 1) Систем апсорпције, који се примењује када јединствену казну представља најтежа од појединачно утврђених казни. Овде се учиниоц кажњава само за најтеже кривично дело. Тада јединствена и уједно најтежа казна апсорбује остале (блаже) појединачне казне за кривична дела.
- 2) Систем асперације, који се примењује када се до јединствене казне долази тако што се најтежа од утврђених појединачних казни повећава, али она не сме достићи укупан збир појединачних казни, нити прећи општи максимум код казне затвора. У овом систему постоје двострука ограничења код утврђивања јединствене казне за кривична дела учињена у стицају. На тај начин се спречавају могуће злоупотребе у његовој примени.
- 3) Систем кумулације, који постоји када јединствену казну представља укупан збир свих претходно појединачно утврђених казни. Овај систем се у кривичном праву примењује код новчаног кажњавања (Јоксић 2019, 363-364).

Наш законодавац је јасно предвидео више могућности за примену сваког од наведених система одмеравања казне за стицај кривичних дела (КЗС 2019, чл. 60, ст. 2). Притом се примена законских могућности везује за врсту и меру претходно утврђених казни. На тај начин се правно заокружује целокупан процес одмеравања казне за стицај кривичних дела.

Апсорпција се примењује ако је суд за неко од кривичних дела у стицају утврдио казну доживотног затвора. Онда ова (најтежа) казна апсорбује остале (блаже) појединачно утврђене казне. Зато је бесмислено узимати у обзир примену других казни, јер оне не могу остварити своју сврху, у ситуацији доживотног боравка осуђеног лица у затвору.

Асперација се примењује ако је суд утврдио појединачне казне затвора, а затим користи овај систем изрицања јединствене казне за стицај кривичних дела. У овом случају је јединствена казна већа од најтеже утврђене казне али зато не сме прећи њихов укупан збир. Могуће је применити асперацију у две различите ситуације. *Прва* подразумева да суд за кривична дела у стицају утврди казне затвора, повиси најтеже утврђену казну, с тим да јединствена казна не сме досегнути збир утврђених казни или прећи 20 година затвора. *Друга* се односи на ограничење када су за кривична дела у стицају прописане казне зат-

вора до три године, онда јединствена казна не може бити већа од 10 година затвора (Лазаревић 2011, 288).

Кумулација се примењује када суд појединачно утврђене казне сабира и тако добије јединствену казну за стицај кривичних дела. Наш законодавац је прописао више различитих правила којима се детаљније разрађују могућности примене система кумулације у судској пракси. У питању су следеће правне ситуације и у њима предвиђене могућности примене посебних правила за стицај кривичних дела:

- прва могућност подразумева да је суд за кривична дела у стицају утврдио само новчане казне. У овом случају ће изрећи јединствену новчану казну у висини збира утврђених казни, с тим да она не сме прећи 18.000.000 динара.
- друга могућност подразумева да је суд утврдио само новчане казне у одређеним износима, тако да јединствена казна не сме прећи 1.000.000 динара односно 10.000.000 динара, ако је једно или су више кривичних дела учињени из користољубља.
- трећа могућност подразумева да је суд за сва кривична дела у стицају утврдио казне рад у јавном интересу. У овом случају ће одмерити јединствену казну рад у јавном интересу, кроз систем кумулације. Овде важи ограничење да укупан збир утврђених часова рада не сме прећи општи максимум од 360 часова, а време у коме се рад мора обавити не сме бити дуже од 6 месеци.
- четврта могућност подразумева да ће суд новчану казну, као споредну казну, изрећи ако је утврђена макар и за једно кривично дело у стицају, а ако је утврдио више новчаних казни, изрећи ће једну новчану казну. Међутим, када суд утврди новчану казну као главну казну, а истовремено утврди новчану казну као споредну казну, онда ће изрећи једну новчану казну.

У нашем кривичном праву је предвиђена могућност одмеравања новчане казне за стицај кривичних дела чији су актери правна лица. Прописано је да правно лице може бити одговорно за више кривичних дела учињених у стицају. У овом случају ће суд изрећи јединствену новчану казну у висини збира утврђених казни, с тим да она не може прећи износ од 500.000.000 динара. Надаље, ако су за сва кривична дела, учињена у стицају, прописане казне затвора до 3 године, онда јединствена казна не може прећи износ од 10.000.000 динара (ЗОП, 2008, чл. 17). Овакав систем одмеравања казне, за стицај кривичних дела код правних лица, прилагођен је њиховој правној природи и специфичностима њиховог правног статуса. Под тим се подразумева веома мали број казни које је могуће изрећи правном лицу. То су две казне: новчана казна и престанак правног лица. По природи ствари, правила одмеравања казне за стицај кривичних дела је могуће примењивати код више појединачно утврђених новчаних казни. Супротно томе, казну престанка правног лица можемо упоредити са смртном казном код физичког лица. Зато је правно немогуће ову казну уводити у систем одмеравања казне за стицај кривичних дела, упоредо са новчаном казном.

Закључак

Стицај кривичних дела представља релативно нови институт у кривичном праву. Под тим се подразумева савремено одређење стицаја и његових облика које чине: идеални и реални стицај. Иако се у правној историји бележе случајеви у којима се судило истом учиниоцу за више кривичних дела, тадашњи законописци нису познавали стицај као самосталан кривичноправни институт. Пре бисмо могли констатовати да је уобичајено третирање једног кривичног дела било преношено и у ситуацијама када је учињено више кривичних дела од стране истог лица. У том смислу је суд одмеравао строжију казну, без посебног образложења због чега се у конкретном кривичном случају примењује. Наше кривично законодавство познаје два основна начина одмеравања казне за кривична дела. Правила којима се регулишу ове ситуације можемо поделити на: општа и посебна.

Општим правилима се регулише питање одмеравања казне учиниоцу једног односно више кривичног дела. У том смислу је наш законодавац прописао више околности које, у зависности од конкретног кривичног случаја, могу имати отежавајући или олакшавајући карактер. Реч је о следећим околностима: степен кривице, побуде из којих је дело учињено, јачина угрожавања или повреде заштићеног добра, околности под којима је дело учињено, ранији живот учиниоца, његове личне прилике, његово држање после учињеног кривичног дела а нарочито његов однос према жртви кривичног дела, имовно стање учиниоца (код новчане казне), код кривичног дела учињеног из мржње, због припадности раси и вероисповести, националне или етничке припадности, пола, сексуалне оријентације или родног идентитета другог лица, ту околност суд ће ценити као отежавајућу околност, осим ако она није прописана као обележје кривичног дела.

Посебним правилима се регулише питање одмеравања казне за кривична дела у учињена у идеалном или реалном стицају. Уважавајући специфичности стицаја и потребе праведног начина одмеравања казне, наш законодавац је прописао различите начине одмеравања казне код малолетних лица, пунолетних лица и правних лица. Од посебног значаја је стицај кривичних дела код пунолетних лица. Према њима се примењују три основна система одмеравања казне и то: систем апсорпције, систем асперације и систем кумулације. Њихово дејство се огледа у различитим модалитетима утврђивања јединствене казне за стицај кривичних дела.

Код малолетних лица се утврђује јединствена казна без претходног појединачног утврђивања казни за свако кривично дело. Овакав начин одмеравања

казне је саобразан својствима малолетних лица и чињеници да се према њима примењује принцип изузетности у кажњавању.

Посебна правила одмеравања казне за стицај кривичних дела постоје и код правних лица. У том погледу су одређене границе у одмеравању новчане казне. Ова правила не могу бити примењена код казне престанка правног лица јер се она, по свом правном дејству, изједначава са смртном казном код физичких лица.

Литература

1. Ђурић, Александар. 2005. „Мотив у кривичном праву.“ Докторска дисертација. Универзитет у Нишу: Правни факултет.
2. Јовашевић, Драган. 2002. *Лексикон кривичног права*. Београд: Службени лист СРЈ.
3. Јоксић, Иван. 2019. *Кривично право-општи део*. Нови Сад: Правни факултет за привреду и и правосуђе.
4. Лазаревић, Љубиша. 2011. *Коментар Кривичног законика*. Београд: Правни факултет Универзитета Унион.
5. Миладиновић Стефановић, Душица. 2019. „Математизовање одмеравања казне: ефикасан метод за уједначавање судске казнене политике или неупели експеримент?.“ *Зборник радова Правног факултета у Нишу LVIII* (85): 205-224.
6. Николић, Златко и Јоксић Иван. 2011. *Малолетничка делинквенција (социјалнопсихолошки и кривичноправни аспекти)*. Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања.
7. Перић, Обрад. 2007. *Коментар Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица*. Београд: Службени гласник.
8. Кривични законик [КЗС], „Службени гласник“, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.
9. Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица [ЗОМ], „Службени гласник“, бр. 85/2005.
10. Закон о одговорности правних лица за кривична дела [ЗОП], „Службени гласник“, бр. 97/2008.
11. Благојевић, Borislav. 1957. *Rimski građanski postupak i rimsko krivično pravo*. Београд: Научна knjiga.
12. Ваčić, Franjo. 1998. *Krivično pravo-opći dio*. Zagreb: Informator.

13. Babić, Miloš i Marković Ivanka. 2013. *Krivično pravo-opšti dio*. Banja Luka: Pravni fakultet.
14. Stojanović, Zoran. 1991. *Politika suzbijanja kriminaliteta*. Novi Sad: Pravni fakultet.
15. Stojanović, Zoran. 2008. *Međunarodno krivično pravo*. Beograd: Pravna knjiga.

CONSIDERING SENTENCE FOR PREDICATE OFFENSE

Summary: The process of sentencing means individualization and customization types and extent of sentencing the crime and its perpetrator. In that way, the purpose of criminal law, which consists in the last defense of the society from crime, is best realized. The whole process of keeping the pre-trial and criminal proceedings has the ultimate goal of sentencing the defendant. Furthermore, the procedure of execution of the sentence is based on its previous measurement and adjustment of the personality of the convicted person. Hence, the case law abounds with examples in which an inadequately measured sentence has called into question the criminal procedure itself and the defensive function of criminal law in the society. The issue of sentencing in modern criminal law has been resolved in accordance with modern trends in the field of punishing perpetrators of criminal offenses. Therefore, we can distinguish between regular sentencing, which means that the perpetrator goes to court for one criminal offense. However, in court practice, it is not uncommon for the perpetrator to go to court due to multiple predicate offenses made in ideal or real time. In this case, special sentencing rules apply, which take into account the fact that several criminal offenses are tried at the same time. In criminal doctrine, there are several modalities of sentencing for predicate offenses. Their number varied in different time intervals. Our legislator has incorporated into its norms three ways of sentencing for predicate offenses. These are the systems: absorptions, asperations, and cumulations. In this paper, we will point out the advantages, disadvantages and applicability of each of these systems that sentencing predicate offenses.

Keywords: sentencing, absorption, asperation, cumulation, sentencing, judgment

* predragvulevic@yahoo.com

Introduction

Although predicate offense was not known in earlier legal monuments, in practice it was not uncommon for one person to commit multiple crimes for which he is being tried at the same time. This situation was resolved by stricter sentencing of perpetrators of criminal acts, and especially by strict and restrictive ways of executing the sentence. They involved the use of violent methods to emphasize the state's readiness to deal with serious criminals. In a word, the dominance of the death and corporal sentencing was a faithful companion of the earlier system of sentencing.

The absence of basic criminal law institutes, which find their application in sentencing, is the common characteristic of older criminal codes. In them, we can find the initiation of an idea of the need to uniquely take into account the various circumstances that were influential in creating a holistic picture of the crime and its author. It is known that the previous conviction of the criminal himself was a circumstance that affects his stricter sentencing. Furthermore, the affiliation of the perpetrator and the victim to a higher or lower social class directly influenced the stricter or milder sentencing regime. This practically meant that a free citizen, i.e. a member of a higher social class, was unpunished for mutilating or killing the slave. His (possible) responsibility referred to compensation for the damage to the master of the slave, because his death reduced his property. However, giving full freedom to reduce or aggravate sentences, according to the circumstances of the case, becomes an instrument of arbitrariness, abuse and confrontation with political opponents. (Blagojević 1957, 86).

The property power of the perpetrator was not taken as an obligatory circumstance when imposing a fine. It was considered that the fine did not have a public-legal but a private character, so that its amount depended on the willingness of the injured party to agree to a smaller amount of monetary satisfaction. After all, it was not possible to determine the precise value of the perpetrator's assets because there were no mechanisms for its identification.

The circumstance of the criminal's behavior, after the crime was committed, was not present in the consciousness of the then system of punishment. Only in the Medieval, at the time of the application of the Inquisition, we can see the importance of admission of guilt. In fact, the whole process is the apparatus at that time was based on compulsory extortion of confession for a crime regardless of the means to that end. We can conclude that there was no awareness of the need for a particular way of sentencing for committed predicate offenses. On the contrary, there was an ingrained understanding of the need for stricter punishment of those who don't confess the crime, regardless of their number and severity.

It is interesting to note that the judges in Medieval had the option of choosing the regime of execution of the sentence. This practically meant that the judge could impose a milder sentence, but determine a stricter regime of its execution and vice versa. In such situations, we could talk about a special evaluation of the manner of execution of the sentence, which is not typical for today's criminal justice.

The sentencing, as well as its gradual classification in general and special ways, is becoming inherent in the criminal codes of the modern age. They already contain institutes without which it is not possible to talk at all about predicate offenses and ways of sentencing in these legal situations. Legal logic begins to recognize and simultaneously distinguish between ideal and real predicates, which imply that the perpetrator, with one or more acts, committed several independent criminal acts. In addition, there is maturing awareness of the necessity of determining and imposing a single sentence, with respect to advance statutory rules. In this way, it prevents the penetration of arbitrariness in the adoption of future judicial decisions in certain criminal cases.

Sentencing in bourgeois states was based on diametrically opposed legal logic in relation to earlier criminal codes. Here we find ideas about the need for objective consideration of the committed crime and the circumstances that accompanied the manner of its perpetration and the personality of the perpetrator. The French Penal Code (Code Penal) of 1810, emphasizes the importance of objective circumstances that accompanied the perpetration of a criminal offense, and completely ignores the identity of the perpetrator in the sentencing process. Yet, still, there is no trace of the special rules on sentencing for predicate offenses. Based on the available materials, we could conclude that the courts took into account the fact that a person had committed several criminal offenses, which would have punished the same person more severely, although *de jure* they did not know the institution of predicate offense. Therefore, it was not possible to apply special rules for sentencing for predicate offense.

In criminal doctrine, the question of sentencing, for predicate offenses, has been considered within the framework of prevailing theoretical understandings and, within them, individual theoretical orientations. Historically, the present theoretical understandings can be classified on the basis of their approach in sentencing perpetrators.

The absolute approach to sentencing the perpetrator of a criminal offense implied the literal application of criminal regulations, without the possibility of general and special sentencing. Thus, there could be no question of applying the rules for sentencing at predicate offense.

The relative approach includes the possibility of unlimited sentencing without clearly set frameworks. These are wide criminal ranges in which respect for the

principles of proportionality, equality, and therefore legal certainty, is called into question. (Stojanović 1991, 75).

A mixed approach is inherent in modern penal codes. It represents a synthesis of previous approaches, adapted to the requirements of modern times, in which criminal repression, in addition to the retributive, is based on the restorative principle.

Regular sentencing in criminal law

Regular sentencing in criminal law is the process of adapting it to the circumstances of a particular criminal case and the personality of the perpetrator. In this way, the legal purpose of sentencing can be achieved, as the ultimate goal of sentencing. Although criminal-legal, by its nature, the purpose of sentencing has its political-ideological dimension. It is based on different approaches in choosing the type and measure of a particular sentence from the existing register of criminal sanctions. Recent legal history records the presence of differences, between capitalist and socialist countries, where we find favoring fines as opposed to a strict sentencing system. Our legislator prescribes that the purpose of sentencing is achieved as follows (KCS 2019, art. 4, item 2):

- 1) preventing the perpetrator from committing criminal offenses and influencing him not to commit criminal offenses in the future;
- 2) influencing others not to commit criminal offenses;
- 3) expressing social condemnation for a criminal offense, strengthening morals and strengthening the obligation to respect the law;
- 4) achieving fairness and proportionality between the offense committed and the gravity of the criminal sanction.

Primarily taking into account the clearly stated purpose of sentencing, it is necessary to approach the process of sentencing in each specific case. This practically means that, with minimal application of retribution, the general-preventive and special-preventive goals of imposed sentence should be achieved. Therefore, the question of the measurability of a certain type of sentence is considered crucial. In this way, the guaranteed function of criminal law in society is most effectively realized. Here, an application of the principle of legality in substantive criminal law plays an important role. In this way, the rule of law protects citizens with criminal law, but also protects them from criminal law. (Stojanović 2008, 19).

In criminal law, two possible ways of sentencing are known: legal and judicial.² *The legal sentencing* contains prescribed types of sentences that are imposed in

² In addition to legal and judicial, the literature also mentions administrative sentencing. The starting point here is the fact that state administration participate in sentencing in different ways (Jovašević, 2002, 351).

a particular case. Ranges of sentences are provided in which the court must move when individualizing the sentence. Judicial sentencing requires the court, within the prescribed criminal ranges, to impose a sentence in accordance with the circumstances of the criminal case in which it is acting. (Joksić 2019, 348).

The legal determination of sentencing, based on the prescribed sentencing framework, is an imperative that is subject to additional concretization. This implies the obligatory consideration of circumstances, the presence of which affects a milder or stricter regime of sentencing the perpetrator of a criminal offense. The following circumstances are in question (KCS 2019, art. 54, item 54a): degree of guilt, motives from which the act was committed, severity of endangerment or violation of the protected good, circumstances under which the act was committed, previous life of the perpetrator, his personal circumstances, his posture after committed criminal offense and especially his attitude towards the victim of the criminal offense, as well as other circumstances related to the identity of the perpetrator. When imposing a fine in a certain amount, the court will take into account the financial situation of the perpetrator. Finally, in the case of a hate crime, due to race and religion, nationality or ethnicity, gender, sexual orientation or gender identity of another person, the court will assess this circumstance as an aggravating circumstance, unless it is prescribed as character of the crime. We can divide these circumstances into objective and subjective, depending on whether they affect the domains of the crime or its perpetrator.

In criminal law, it is strictly forbidden to double-count the circumstances when sentencing a perpetrator of a criminal offense. This principle consists in the fact that one and the same circumstance, whether mitigating or aggravating, if it characterizes the nature of the criminal offense, at the same time it ceases to be mitigating or aggravating.

The case law abounds in cases in which the circumstances can be interpreted multiple times depending on the objective and subjective moments of a particular criminal case. For example, the degree of guilt of the offender may consist of intentional (more serious circumstance) and negligent (less serious circumstance) conduct. The motives can be reflected in more or less dishonorable motives that played a leading role in the perpetration of the crime. Thus, motives fall into ethical categories, and can be positive and negative, egoistic and altruistic, or mitigating and aggravating, in terms of sentencing the perpetrator. (Babić and Marković 2013, 340). Determining the motivational mechanism in the criminal-legal sense is very important. In criminal doctrine prevailing opinion of motive as an integral psychological factor creates and determines criminal behavior. Consequently, all motives can be divided into: criminal and non-criminal (Đurić 2005, 49).

The conduct of the perpetrator during and after the perpetration of the criminal offense, as well as his attitude towards the victim, have the status of important

circumstances when sentencing. The lack of empathy towards the victim of the crime and the absence of sincere remorse indicate the perpetrator's determination to commit the crime regardless of the consequences. There is not the slightest dose of indecision in his personality to commit a crime. This can also be understood through the relationship between the perpetrator and the victim of the crime. Open expression of hatred and negative evaluation of the victim's property contribute to the creation of a general image of the perpetrator of the crime. He belongs to the category of the most serious criminals who is not stopped from committing the most monstrous crimes, the consequences of which exceed the necessary degree, necessary to achieve the prohibited consequence. Hence, finding adequate sentencing by type and measure is in the function of satisfying criminal-political requirements for suppression and prevention of crime. In doing so, one should take into account the guaranteed rights of the perpetrator of the criminal offense, which can be seriously called into question by an inadequately measured and imposed sentencing. The presented argumentation speaks in favor of the importance of the normative regulation of the sentencing system. It depends on the above, whether and to what extent the above will be able to be realized. (Miladinović Stefanović 2019, 206).

Sentencing for predicate offenses

Regular sentencing contains the rules that apply in each specific criminal case that receives a court epilogue. This way of individualizing the sentence is accepted in our criminal law. With some differences, more formal and somewhat essential, most criminal legislations rest on such sentencing rules. In our criminal doctrine, most authors agree that general sentencing rules form the essence of criminal policy and represent the best guarantee of the success of criminal law in judicial practice. After all, the central motive in changes in criminal legislation can be found in the rules concerning the manner of sentencing the perpetrator of a criminal offense.

In criminal doctrine and applicable criminal regulations, there are several modalities for sentencing. There, the general rules of sentencing are adapted to different circumstances that have an aggravating or mitigating character. This includes: administering predicate offense, sentencing a convicted person, mitigating the sentence, release from sentence, etc.

Our legislator respects different modalities of sentencing a perpetrator. Among them, special attention is paid to measuring predicate offense. In this regard, several optional possibilities are prescribed, which contain the rules of this method of sentencing for predicate offense. As a predicate, it is understood that one person with one action (ideal) or with several actions (real) commits several criminal offenses for which he is being tried at the same time. At first glance, we can conclude that this way of uniform sentencing for predicate criminal offense is legally expedi-

ent. More precisely, in the legal-technical sense, at the criminal-legal level we have solutions that help the court to impose a sentence for several criminal offenses with a single sentence and in one verdict.

When sentencing for predicate offenses, multiple questions are asked that require answers. They precede the sentencing procedure itself and represent the landmarks in which courts must move in such situations. In the first place, it is necessary to answer whether there is a difference, when measuring the sentence for the ideal and realistic predicate offense. The second question concerns the way sentences are measured for all predicate offenses. (Bačić 1998, 426).

The question of distinguishing between the ideal and the real predicate offense is of an essential nature. It boils down to taking one or more actions that accomplish the prohibited consequence i.e. constitutes a criminal offense. In principle, our legislator doesn't prescribe different ways of determining a common sentence for multiple offenses committed in one of two possible predicate forms. However, in court practice, the prevailing practice is that in real juncture the perpetrator is more severely sentenced in relation to ideal juncture. Thus, the distinction is not *de jure* but *de facto* and relates to the conduct of the courts in these legal situations.

There are several ways of sentencing for predicate offenses, but two basic ones stand out. The first concerns the imposition of a single sentence without the prior determination of individual sentences. The second refers to the imposition of a single sentence, based on previously established sentences for each individual offense. In the next stage, one of the three systems is applied to individual sentences: absorption, asperation or cumulation. The end result is the utterance of a single sentence for all predicate offenses. Therefore, it is necessary to point out the specifics of both methods of sentencing for predicate offenses. It is also extremely important to establish a distinction in sentencing for predicate offenses in juvenile and adult perpetrators.

Sentencing for predicate offenses in minors

The sentencing for predicate offenses in minors differs significantly from that in adults. This is a special way of sentencing in relation to the general rules for sentencing juveniles. Here, the court for predicate offenses will assess one sentence within the prescribed penalty ranges at its own discretion. (ZOM 2005, art. 31, item 1). In addition, if for one of the criminal offenses committed as a predicate offense a juvenile imprisonment should be imposed and for the other a correctional measure, the court will impose only a sentence of juvenile imprisonment for all criminal offenses. Furthermore, if the court for predicate offenses determines the sentences of imprisonment and juvenile imprisonment, then it will impose only imprisonment as the only sentence. At the same time, if the court finds that a correctional measure should be imposed for some predicate offenses and a prison sentence for others, it

will only impose a prison sentence. In addition, the court will act in the same way, even if after the sentence it is determined that the convict committed another criminal offense before or after its imposition. (Nikolić and Joksić 2011, 177-178).

Based on the applicable legal provisions and the situation in court practice, we can observe exceptionality in punishing minors. That is why we have a small number of sentences of juvenile imprisonment. As a result, the possibilities for measuring predicate offenses are reduced. When that happens, it deviates from the rules for sentencing at the predicate offense for adults. More precisely, individual sentences and then a single sentence are not measured, but a single sentence of juvenile imprisonment is immediately imposed. This method of sentencing is also applied to the so-called mixed situations, when there are places to apply correctional measures and sentences of juvenile imprisonment at predicate offenses. (Perić 2007, 80).

Sentencing for predicate offenses in adults

Sentencing for predicate offenses in adults implies the application of special rules, which apply to different situations and modalities of application of this type of sentencing. As a general rule, in the case of predicate offenses, first an individual sentence is determined for each criminal offense separately, and then a single sentence is imposed in one criminal proceeding and one verdict. When determining a single sentence, the court applies one of the envisaged sentencing systems, as follows:

- 1) Absorption system, which is applied when a single sentence represents the most severe of the individually imposed sentences. Here, the perpetrator is sentenced only for the most serious crime. Then the unique and at the same time the most severe sentence absorbs other (milder) individual sentences for criminal offenses.
- 2) The system of asperation, which is applied when a single sentence is reached by increasing the most severe of the established individual sentences, but it must not reach the total sum of individual sentences, nor exceed the general maximum for imprisonment. In this system, there are double limitations in determining a single sentence for predicate offenses. In this way, possible abuses in its application are prevented.
- 3) The system of cumulation, which exists when a single sentence represents the total sum of all previously individually determined sentences. This system is applied in criminal law in the case of monetary fines. (Joksić 2019, 363-364).

Our legislator has clearly foreseen more possibilities for the application of each of the listed systems of weighing of predicate offense. (KZS 2019, čl. 60, st. 2). In doing so, the application of legal possibilities is linked to the type and measure of previously established sentences. In this way, the entire process of sentencing for predicate offense is legally completed.

Absorption applies if the court has found life sentence sentences for one of the predicate offenses. Then this (most difficult) sentence absorbs the other (milder) individually determined sentences. Therefore, it is meaningless to take into account the application of other sentences, because they can't achieve their purpose, in the situation of a convicted person's life imprisonment.

Asperation applies if the court has determined individual prison sentences and then uses this single sentence system to predicate offenses. In this case, the single sentence is larger than the most difficult to determine sentence, but it must not exceed their total sum. It is possible to apply asperation in two different situations. The first implies that the court for predicate offenses determines prison sentences, raises the most severely determined sentence, provided that a single sentence must not reach the sum of established sentences or exceed 20 years in prison. The second refers to the restriction when predicate offenses are punishable by imprisonment for up to three years, then the single sentence can't exceed 10 years in prison. (Lazarević 2011, 288).

Cumulation is applied when the court adds individually determined sentences and thus obtains a single sentence for predicate offense. Our legislator has prescribed several different rules which elaborate in more detail the possibilities of applying the cumulation system in court practice. These are the following legal situations and they provide for the possibility of applying special rules for predicate criminal offenses:

- the first possibility implies that the court for predicate offenses imposed only fines. In this case, it will impose a single fine in the amount of the determined fines, provided that it may not exceed 18,000,000 RSD.
- the second possibility implies that the court has determined only fines in certain amounts, so that the single fine may not exceed 1,000,000 dinars or 10,000,000 dinars, if one or more criminal offenses were committed out of greed.
- the third possibility implies that the court has determined penalties for all predicate offenses - work in the public interest. In this case, they will impose a single sentence - work in the public interest, through a system of cumulation. The restriction here is that the total sum of the established working hours must not exceed the general maximum of 360 hours, and the time in which the work must be done must not exceed 6 months.
- the fourth possibility implies that the court will impose a fine, as an ancillary sentence, if it has been established for at least one predicate offense, and if it has determined more than one fine, it will impose one fine. However, when the court determines the fine as the main sentence, and at the same time determines the fine as an ancillary sentence, then it will impose one fine.

Our criminal law provides for the possibility of imposing a fine for predicate offenses whose actors are legal entities. It is stipulated that a legal entity may be

liable for multiple predicate offenses. In this case, the court will impose a single fine in the amount of the determined fines, provided that it can't exceed the amount of 500,000,000 dinars. Furthermore, if for all criminal offenses, as predicate offenses, imprisonment sentences of up to 3 years are prescribed, then the single fine can't exceed the amount of 10,000,000 dinars (ZOP, 2008, Art. 17). This system of sentencing, for predicate offenses in legal entities, is adapted to their legal nature and the specifics of their legal status. This means a very small number of fines that can be imposed on a legal entity. These are two sentences: a fine and termination of the legal entity. By the nature of things, the rules for determining criminal offenses can be applied to several individually determined fines. Conversely, the sentence of termination of a legal entity can be compared to the death penalty of a natural person. Therefore, it is legally impossible to introduce this sentence into the system of weighing of predicate offenses, along with the fine.

Conclusion

Predicate offense is a relatively new institute in criminal law. By this is meant the modern definition of the predicate offense and its forms that make up: the ideal and the real predicate offense. Although there have been cases in legal history in which the same perpetrator has been tried for several criminal offenses, the legislators of the time did not know the predicate offense as an independent criminal law institute. Rather, we could state that the usual treatment of one criminal offense was transferred in situations when several criminal offenses were committed by the same person. In that sense, the court imposed a stricter sentence, without a special explanation as to why it is applied in a specific criminal case. Our criminal legislation recognizes two basic ways of sentencing for criminal offenses. The rules governing these situations can be divided into: general and special.

The general rules regulate the issue of sentencing the perpetrator of one or more criminal offenses. In this sense, our legislator has prescribed several circumstances which, depending on the specific criminal case, may have an aggravating or mitigating character. These are the following circumstances: the degree of guilt, the motives for the crime, the severity of the threat or violation of the protected good, the circumstances under which the crime was committed, the perpetrator's previous life, his personal circumstances, his attitude after the crime and especially his relationship with the victim of the criminal offense, property status of the perpetrator (in the case of a fine), in the case of a criminal offense committed out of hatred, due to race and religion, nationality or ethnicity, gender, sexual orientation or gender identity of another person, the court will assess this circumstance as an aggravating circumstance, unless it is prescribed as a feature of the offense.

Special rules regulate the issue of sentencing for predicate offenses in an ideal or real time. Taking into account the specifics of such and the need for a fair way of sentencing, our legislator has prescribed different ways of sentencing minors, adults and legal entities. Of particular importance is the predicate offense in adults. According to them, three basic sentencing systems are applied: absorption system, aspiration system and cumulation system. Their effect is reflected in the different modalities of determining a single sentence for predicate offenses.

In the case of minors, a single sentence is determined without prior individual determination of sentence for each criminal offense. This way of sentencing is in accordance with the characteristics of minors and the fact that the principle of exception in sentencing is applied to them.

Special rules for sentencing for predicate offenses also exist for legal entities. In this regard, limits have been set in the imposition of fines. These rules can't be applied to the penalty of termination of a legal entity because, by its legal effect, it is equated with the death penalty for natural persons.

References

1. Ђурић, Александар. 2005. „Мотив у кривичном праву.“ Докторска дисертација. Универзитет у Нишу: Правни факултет.
2. Јовашевић, Драган. 2002. *Лексикон кривичног права*. Београд: Службени лист СРЈ.
3. Јоксић, Иван. 2019. *Кривично право-општи део*. Нови Сад: Правни факултет за привреду и и правосуђе.
4. Лазаревић, Љубиша. 2011. *Коментар Кривичног законика*. Београд: Правни факултет Универзитета Унион.
5. Миладиновић Стефановић, Душица. 2019. „Математизовање одмеравања казне: ефикасан метод за уједначавање судске казнене политике или неуспели експеримент?.“ *Зборник радова Правног факултета у Нишу* LVIII (85): 205-224.
6. Николић, Златко и Јоксић Иван. 2011. *Малолетничка делинквенција (социјалнопсихолошки и кривичноправни аспекти)*. Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања.
7. Перић, Обрад. 2007. *Коментар Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица*. Београд: Службени гласник.
8. Кривични законик [КЗС], „Службени гласник“, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.

9. Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица [ЗОМ], „Службени гласник“, бр. 85/2005.
10. Закон о одговорности правних лица за кривична дела [ЗОП], „Службени гласник“, бр. 97/2008.
11. Blagojević, Borislav. 1957. *Rimski građanski postupak i rimsko krivično pravo*. Beograd: Naučna knjiga.
12. Bačić, Franjo. 1998. *Krivično pravo-opći dio*. Zagreb: Informator.
13. Babić, Miloš i Marković Ivanka. 2013. *Krivično pravo-opšti dio*. Banja Luka: Pravni fakultet.
14. Stojanović, Zoran. 1991. *Politika suzbijanja kriminaliteta*. Novi Sad: Pravni fakultet.
15. Stojanović, Zoran. 2008. *Međunarodno krivično pravo*. Beograd: Pravna knjiga.